

University of Groningen

Psychological well-being and self-esteem in Slovak adolescents

Sarkova, Maria

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

2010

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Sarkova, M. (2010). *Psychological well-being and self-esteem in Slovak adolescents*. [Thesis fully internal (DIV), University of Groningen]. [s.n.].

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Samenvatting

De belangstelling naar de adolescentie als overgangsfase die gekenmerkt is door veel belangrijke biologische, psychologische en sociale veranderingen is oneindig. Onderzoek naar adolescenten in de omgeving van hun school, hun peers en familie met betrekking tot voortdurende sociaal-economische veranderingen leiden tot nieuwe bevindingen over deze periode van het leven. Bovendien is geestelijke gezondheid, de componenten en de mogelijke determinanten ervan in de adolescentie altijd een belangrijk onderwerp voor onderzoekers op dit gebied. Daarom is dit proefschrift gericht op de geestelijke gezondheid, met name op het psychologisch welzijn en gevoel van eigenwaarde onder Slowaakse adolescenten.

In **Hoofdstuk 1** wordt een algemene inleiding gegeven in de adolescentieperiode die relevant is voor ons onderzoek. Ten eerste zijn de individuele onderdelen van het huidige onderzoek gericht op de constructen van psychisch welbevinden (psychological well-being) en gevoel van eigenwaarde (self-esteem) als aspecten van de geestelijke gezondheid. Hun beschermende en riskante bijdragen, veranderingen in de tijd en verschillen tussen landen in adolescentie zijn beschreven in dit deel. Ten tweede is de geestelijke gezondheid in de schoolcontext beschreven. Met name het model van welzijn in de schoolomgeving, de perceptie van schoolverbondenheid (school connectedness) en sociale relaties, en pesten als een vorm van geweld in de schoolcontext zijn ingevoerd in dit deel van het proefschrift. Aan het einde van het eerste hoofdstuk worden de volgende algemene doelstellingen van de huidige studie worden genoemd: (1) de factorstructuur te ontrafelen van de maten psychologisch welzijn en gevoel van eigenwaarde, (2) de determinanten te onderzoeken van psychische welzijn en eigenwaarde op een bepaald moment in de adolescentie; (3) de verandering in de tijd van psychisch welbevinden en gevoel van eigenwaarde te onderzoeken. Ook de zes onderzoeksvragen van dit proefschrift en de algemene opzet worden beschreven.

De achtergrond van het onderzoek, de deelnemers, de studie variabelen en statistische analyses die in dit proefschrift zijn gedaan, zijn beschreven in **Hoofdstuk 2**. Vier steekproeven zijn opgenomen in het huidige onderzoek. Drie steekproeven bestaan uit Slowaakse respondenten. De eerste bestaat uit 519 adolescenten met een gemiddelde leeftijd van 11.5 jaar en adolescenten met dezelfde gemiddelde leeftijd van 14.9 jaar tijdens de follow-up. De tweede steekproef is samengesteld uit 1.023 Slowaakse adolescenten met een gemiddelde leeftijd van 11.5 jaar

en de derde steekproef uit 3694 adolescenten met een gemiddelde leeftijd van 14.3 jaar. De Hongaarse respondenten, de vierde steekproef, bestond uit 431 adolescenten met een gemiddelde leeftijd van 11.5 jaar. Slowaakse gegevens werden verzameld in september 1999, februari 2000 en juni 2000 (eerste steekproef), van april tot juni 2003 (tweede steekproef) en van september tot december 2006 (derde steekproef). Hongaarse gegevens werden verzameld over oktober 2000, januari en juni 2001. Verder zijn de meetinstrumenten beschreven.

In **Hoofdstuk 3** worden de psychometrische kenmerken behandeld van de belangrijkste variabelen - psychisch welbevinden (GHQ-12) en gevoel van eigenwaarde (RSE) – onder jonge Hongaarse en Slowaakse adolescenten met betrekking tot hun factorstructuur (Onderzoeksvraag 1). In beide steekproeven, ondersteunde de principale componenten analyse de twee-factor oplossing voor de GHQ-12 met subschalen “Depressie / angst” en “sociale disfunctie” en ook de twee-factor oplossing voor RSE met de subschalen “negatief gevoel van eigenwaarde” en “positief gevoel van eigenwaarde”. De betrouwbaarheid van de subschalen is goed.

In **Hoofdstuk 4** worden de verschillen onderzocht tussen positief, negatief en algemeen gevoel van eigenwaarde bij adolescenten in tweeëntwintig Centraal-Oost-Europese landen gestratificeerd naar geslacht. Bovendien wordt de associatie onderzocht tussen sekse, culturele achtergrond, depressie / angst en sociale disfunctie en het gevoel van eigenwaarde van jonge Hongaarse en Slowaakse adolescenten (Onderzoeksvraag 2). Er werden aanzienlijke verschillen tussen Slowakije en andere Centraal-Europese landen gevonden. Ook bleken culturele achtergrond en de beide factoren, depressie / angst en sociale disfunctie van psychisch welbevinden, significant geassocieerd met het gevoel van eigenwaarde.

In **Hoofdstuk 5** wordt ingegaan op veranderingen in psychisch welbevinden en gevoel van eigenwaarde van 11,5 tot 15 jaar. De rol van geslacht en opleiding van de ouders als determinanten van psychisch welbevinden en gevoel van eigenwaarde op de leeftijd van 15 is ook onderzocht (Onderzoeksvraag 3). De gemiddelde scores op depressie / angst, het algemene gevoel van eigenwaarde en negatieve gevoel van eigenwaarde verslechteren in de tijd voor zowel jongens als meisjes. Naast deze gemiddelde achteruitgang, zijn er proporties van de jongens en meisjes, die verbeterd, verslechterd of gelijk gebleven zijn met betrekking tot psychologisch welzijn en gevoel van eigenwaarde te vinden op een intra-individueel niveau.

De associaties tussen de twee dimensies van assertiviteit (gespannenheid - distress en mate van blootstelling - performance) en depressie / angst en sociale disfunctie factoren van psychologische welzijn en de positieve en negatieve factoren van het gevoel van eigenwaarde van jongeren worden bestudeerd in **Hoofdstuk 6** (Onderzoeksvraag

4). Tegelijkertijd is de invloed van de gespannenheidsdimensie op de afhankelijke variabelen gecontroleerd voor de mate van blootstelling onderzocht. Onze bevindingen tonen aan dat hoe angstiger de respondenten zich voelen in assertieve situaties, hoe minder vaak zij zich begeven in deze situaties; en dat beide dimensies van assertiviteit psychisch welbevinden en het gevoel van eigenwaarde voorspellen. Echter, het negatieve effect van de gespannenheidsdimensie op psychisch welbevinden en gevoel van eigenwaarde gecontroleerd voor de mate van blootstelling neemt niet toe.

In **Hoofdstuk 7** worden analyses sekseverschillen met betrekking tot pesten, schoolverbondenheid, het gevoel van eigenwaarde en psychologisch welzijn (Onderzoeksvraag 5). Hun onderlinge relaties en de gezamenlijke bijdrage van geslacht, pesten, schoolverbondenheid en het gevoel van eigenwaarde aan psychisch welbevinden bij adolescenten worden verkend. Jongens hebben significant vaker deelgenomen aan pesten van anderen; melden een beduidend groter gevoel van eigenwaarde en een beter psychologisch welbevinden dan meisjes. Tegelijkertijd, zijn een hogere frequentie van gepest worden, een lagere gevoel van schoolverbondenheid en een lager gevoel van eigenwaarde significant geassocieerd met een slechter psychische welzijn zowel bij jongens als bij meisjes, maar een hogere frequentie van deelnemen aan pesten van anderen is alleen bij meisjes significant geassocieerd met een slechter psychische welbevinden. Geslacht, pesten, schoolverbondenheid en het gevoel van eigenwaarde zijn belangrijke onafhankelijke voorspellers van psychisch welbevinden, met de hoogste bijdrage van het gevoel van eigenwaarde van de totale verklaarde variantie van psychisch welbevinden.

In **Hoofdstuk 8** wordt ingegaan op de betekenis van de schoolrelaties voor het psychologisch welzijn en gevoel van eigenwaarde van adolescenten. Significante associaties tussen leerling-medeleerling en ook tussen leerling-leerkracht relaties en het psychologisch welzijn en gevoel van eigenwaarde werden gevonden. Vooral een betere leerling-medeleerling en ook leerling-leerkracht-relaties zijn statistisch significant geassocieerd met beter psychisch welbevinden en een hogere gevoel van eigenwaarde. De respondenten zijn onderverdeeld in vier categorieën met betrekking tot pesten: normatieve contrasten (degenen die niet pesten, noch zijn gepest); passieve slachtoffers (die zijn / waren gepest); agressieve non-slachtoffers (degenen die pestten) en agressieve slachtoffers (mensen die pestten en die ook werden gepest). Alle vier pesten-categorieën zijn significant geassocieerd met een leerling-relaties met leeftijdgenoten. De categorieën van normatieve contrasten en passieve slachtoffers zijn significant geassocieerd met beide factoren van het psychologische welzijn en de beide factoren van het gevoel van eigenwaarde. Echter, in de categorieën van agressieve slachtoffers en agressieve non-slachtoffers werd tussen de leerling-leraar-relatie geen significant verband met hun psychisch welbevinden en gevoel van eigenwaarde gevonden.

In **Hoofdstuk 9**, het laatste hoofdstuk, worden de belangrijkste bevindingen, een aantal sterke punten en beperkingen van het huidige onderzoek besproken, en de mogelijke implicaties voor toekomstig onderzoek en praktijk geformuleerd. Dit proefschrift onderstreept het belang van het gebruik van beide factoren - depressie / angst en sociale disfunctie - van psychisch welbevinden en het positieve gevoel van eigenwaarde en het negatieve gevoel van eigenwaarde in samenhang met de andere onderzoeksvariabelen. Vooral culturele achtergrond, geslacht, sociale vaardigheden als ook schoolmilieu, zijn gevonden als belangrijke determinanten van psychisch welbevinden en gevoel van eigenwaarde in de adolescentie. Een meer gedetailleerd inzicht in de schoolcontext en de invloed op de genoemde variabelen kan leiden tot nieuwe interessante bevindingen die kunnen worden gebruikt als achtergrond voor toekomstig onderzoek.